

ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Халло О. Є.

*кандидат медичних наук,
доцент кафедри гістології, цитології та ембріології
Івано-Франківський національний медичний університет
вул. Галицька, 2, Івано-Франківськ, Україна
orcid.org/0000-0003-3383-8486
Luska.if@gmail.com*

Ключові слова: супровід,
педагогічний супровід,
професійна підготовка,
професійна відповідальність.
особистісно-професійна
відповідальність, фахівці
медичної галузі.

У статті здійснено аналіз проблеми педагогічного супроводу майбутніх фахівців медичної галузі. Основна увага зосереджується на розкритті сутності поняття «педагогічний супровід» та його місці в професійній підготовці майбутніх фахівців медичної галузі. З'ясовано, що супровід – це форма здійснення пролонгованої психолого-педагогічної допомоги майбутнім медичним працівникам; пошук їх прихованих ресурсів та зростання а цій основі професійної відповідальності та система підтримки й допомоги майбутньому фахівцю в освітньому середовищі ЗВО. У наукових дослідженнях педагогічний супровід розглядається як допомога здобувачам вищої освіти виявляти та вибирати платформи для свого розвитку, створення умов для успішного зростання у професійному розвитку. Під педагогічним супроводом майбутніх фахівців медичної галузі розуміємо цілісну системно та методично організовану викладачем діяльність студента, в процесі якої створюються педагогічні умови навчання та розвитку кожного здобувача в освітньому середовищі ЗВО. Встановлено, що педагогічний супровід передбачає створення базової системи психолого-педагогічних і методичних знань, умінь і навичок, що дають змогу кваліфіковано вирішувати професійні проблеми. Визначено, що педагогічний супровід підготовки майбутнього медичного працівника є організованою діяльністю, яка за допомогою різноманітних форм, засобів та відповідних педагогічних умов спрямована на навчання кожного здобувача освіти. Розглянуто проблему формування особистісно-професійної та власної відповідальності майбутнього медичного працівника в освітньому середовищі закладу вищої освіти та професійній діяльності. Доведено, що педагогічний супровід процесу підготовки майбутніх фахівців медичної галузі до професійної діяльності передбачає створення базової системи психолого-педагогічних і методичних знань, умінь і навичок, які дають змогу кваліфіковано вирішувати професійні проблеми.

PEDAGOGICAL SUPPORT OF THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN THE MEDICAL FIELD

Khallo O. E.

Doctor of Medicine,

Associate Professor at the Department of Hystology, Cytology and Embryology

Ivano Frankivsk National Medical University

Halytska str., 2, Ivano-Frankivsk, Ukraine

orcid.org/0000-0003-3383-8486

Luska.if@gmail.com

Key words: *support, pedagogical support, professional training, professional responsibility, personal and professional responsibility, specialists in the medical field.*

The article analyzes the problem of pedagogical support of future specialists in the medical field. The main focus is on revealing the essence of the concept of “pedagogical support” and its place in the professional training of future specialists in the medical field. It was found that support is a form of providing prolonged psychological and pedagogical assistance to future medical workers; the search for their hidden resources and the growth on this basis of professional responsibility and a system of support and assistance to the future specialist in the educational environment of higher education institutions. In scientific studies, pedagogical support is considered as helping students of higher education identify and choose platforms for their development, creating conditions for successful growth in professional development. Pedagogical support of future specialists in the medical field is understood as a whole systemically and methodically organized activity of the student by the teacher, in the process of which the pedagogical conditions for learning and development of each student are created in the educational environment of higher education institutions. It has been established that pedagogical support involves the creation of a basic system of psychological-pedagogical and methodical knowledge, abilities and skills that enable qualified professional problem solving. It was determined that the pedagogical support of the training of the future medical worker is an organized activity that, with the help of various forms, means and appropriate pedagogical conditions, is aimed at the education of each student of education. The problem of formation of personal, professional and personal responsibility of the future medical worker in the educational environment of the institution of higher education and professional activity is considered. It has been proven that the pedagogical support of the process of training future specialists in the medical field for professional activity involves the creation of a basic system of psychological-pedagogical and methodical knowledge, abilities and skills that enable competently solving professional problems.

Постановка проблеми. Впровадження медичної реформи в Україні та сучасні трансформації в освіті вимагають перегляду змісту вищої медичної освіти, нових підходів до підготовки та організації освітнього процесу майбутніх фахівців медичної галузі.

Процеси розвитку медичної освіти вимагають підвищення якості підготовки та рівня кваліфікації майбутніх фахівців медичної галузі, що передбачає створення нової методології організації освітнього процесу для такої підготовки. Процеси, які відбуваються у суспільстві, зумовлюють значну переоцінку стратегії підготовки медичних

працівників, серед яких орієнтація на знання теоретичних, прикладних та психолого-педагогічних проблем.

Посилення вимог до набуття професійної компетентності майбутніх медиків має допомогти здобувачу вищої освіти отримати якісну підготовку кваліфікованих медичних фахівців світового рівня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних педагогічних дослідженнях українських науковців значна увага приділяється підготовці майбутніх медичних працівників. Зокрема, професійне самовдосконалення майбутніх медич-

них працівників досліджували Ю. Вороненко, О. Гуменюк, В. Копетчук, Т. Лебединець, О. Руда, Я. Цехмістер, З. Шарлович; вплив освітнього середовища ЗВО на професійну підготовку фахівців вивчали А. Бондаревська, М. Братко, О. Писарчук, О. Федій, О. Ярошинська; проблему розвитку особистості майбутнього медичного працівника розглядали Ю. Вороненко, О. Лисенко, Н. Пахомова.

Окремі аспекти дослідження проблеми підготовки медичних працівників висвітлено в роботах Л. Артемчук, С. Максименко, М. Філоненко.

Незважаючи на значний інтерес дослідників до різних аспектів професійної підготовки майбутніх фахівців медичної галузі, можна стверджувати, що проблема педагогічного супроводу підготовки медичних працівників та їх особистісно-професійної відповідальності потребує подальших наукових розвідок.

Метою статті є розкриття сутності поняття «педагогічний супровід», етапів та умов його реалізації в закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Окреслена нами проблема дослідження безпосередньо пов'язана з педагогічним супроводом майбутніх фахівців медичної галузі, доцільністю визначення змісту дефініцій «педагогічний супровід», «професійна відповідальність», «особистісно-професійна відповідальність» у контексті підготовки фахівців медичної галузі.

Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу (І. Киричок, О. Міщеня, Ю. Новгородська, О. Третяк, М. Шевчук), ми дійшли висновку, що супровід – це форма здійснення пролонгованої психолого-педагогічної допомоги майбутнім медичним працівникам; пошук їх прихованих ресурсів та зростання на цій основі професійної відповідальності, а також система підтримки і допомоги майбутньому фахівцю в освітньому середовищі ЗВО [1; 2].

Розглянемо сутність поняття «педагогічний супровід» у контексті підготовки майбутніх медичних працівників. У сучасній педагогічній літературі поняття «педагогічний супровід» розглядається не дуже часто, однак зазначимо деякі аспекти його трактування.

Поняття педагогічного супроводу використовується та трактується у сучасній педагогічній літературі з позицій власних наукових інтересів дослідників (В. Горбунова, А. Кочубей, П. Матвієнко, В. Милацька) як особлива форма педагогічної допомоги майбутнім фахівцям; пошук необхідних ресурсів розвитку особистості та особистісно-професійної відповідальності фахівця; система допомоги майбутнім фахівцям в освітньому середовищі ЗВО.

У науковій літературі педагогічний супровід трактується як допомога студентам у виявленні

платформи для власного розвитку, створення умов для його розкриття та успішного просування у професійному розвитку. Він також передбачає створення базової системи психолого-педагогічних і методичних знань, умінь і навичок, що дають змогу кваліфіковано вирішувати професійні проблеми.

І. Семенченко зауважує, що педагогічний супровід є одним з «механізмів двосторонньої педагогічної взаємодії, яка забезпечується створенням умов прийняття суб'єктом рішень у різних життєвих ситуаціях» [7, с. 346–351].

В межах навчального середовища О. Ярошинська визначає етапи педагогічного супроводу на локальному рівні: діагностичний (викладач спільно зі студентом формулює проблему, яку потрібно вирішити); пошуковий (разом зі студентом здійснюється пошук варіантів вирішення проблеми та визначається потреба участі викладача в цьому процесі); виконавчий (студент здійснює дії, які сприяють вирішенню проблеми, викладач лише за потреби надає необхідну допомогу); узагальнюючий (на цьому етапі педагог разом зі студентом аналізує ситуацію та способи її вирішення) [5, с. 123–124].

Педагогічний супровід демонструє цілісну систему, яка складається з елементів (або компонентів), що розгортається в часі. У супроводі можна виділити три основних компоненти: діагностику, відбір і застосування методичних засобів та аналіз результатів (проміжних і кінцевих).

Методичним інструментарієм забезпечення педагогічного супроводу підготовки майбутніх фахівців медичної галузі до професійної діяльності є комплекс педагогічних методів та прийомів, зокрема консультативно-інформаційні, діяльнісно-практичні, тренінгові (самоорганізація та самовключення в професію, метод ролівої перспективи, метод функціонально-рольових дій, рефлексивні вправи, створення ситуацій успіху тощо). Напрями: навчання плануванню та розподілу своїх дій, створення орієнтаційної траєкторії розвитку, пошук оптимальних способів розв'язання проблем та конфліктів.

Під педагогічним супроводом майбутніх фахівців медичної галузі розуміємо цілісну системно та методично організовану викладачем діяльність студента, в процесі якої створюються педагогічні умови навчання та розвитку кожного здобувача в освітньому середовищі ЗВО.

Не применшуючи здобутків учених щодо окресленої проблеми, вважаємо за доцільне глибше розглянути в науковому дискурсі проблему особистісно-професійної відповідальності майбутнього медичного працівника в освітньому середовищі закладу вищої освіти.

Основними умовами цілеспрямованого та системного формування відповідальності, на думку О. Пономарьов та Л. Зінченко, є навчання, особистісний розвиток, життєвий та практичний досвід тощо. У процесі навчання та діяльності майбутній фахівець медичної галузі осмислює необхідність формування власної відповідальності та її трансформування на взаємодію під час спілкування з людьми [3].

Так, О. Пономарьов під відповідальністю розуміє «усвідомлення індивідом свого обов'язку перед суспільством і людством загалом та ролі і значення своїх вчинків і висловлювань, діяльності й поведінки крізь призму цього обов'язку зокрема; проявом відповідальності може слугувати участь індивіда у спільній з іншими людьми діяльності, характер ставлення до них та до розподілу результатів цієї діяльності» [3, с. 160–164].

М. Савчин вважає, що професійна відповідальність «успішно розвивається та є структурним компонентом професійної діяльності; це комплекс особистісних якостей фахівця, що дає йому змогу усвідомлювати та переживати особистісну відповідальність за результати своєї професійної діяльності, які відповідають професійній поведінці» [6, с. 89].

Натомість О. Міщеня та О. Третяк зазначають, що «професійна відповідальність – це особистісна якість, яка об'єктивно відображає взаємини у суспільстві та пов'язана з присутністю соціальних цінностей, які відповідають професійній діяльності. Професійна відповідальність фахівця формується під час спільної діяльності та пов'язана з бажанням людини усвідомлено виконувати вимоги відповідно до професійних норм та відповідати за свої дії перед собою, іншими людьми та суспільством» [2, с. 122–127].

Аналізуючи праці науковців (І. Киричок, О. Міщеня, М. Савчин, О. Третяк, М. Шевчук) щодо змісту професійної відповідальності, ми виділили деякі її особливості: готовність діяти, усвідомлюючи свій професійний обов'язок та здатність нести відповідальність за наслідки своєї поведінки; взаємозв'язок професійної відповідальності з виконанням професійних функцій тощо. Професійна відповідальність проявляється в умінні передбачати розвиток професійних подій, свою роль у цих подіях та приймати результати власної діяльності.

Підсумовуючи, зазначимо, що педагогічна відповідальність – це особистісна якість, якій властиві добросовісність, дисциплінованість, організованість, наполегливість, вміння планувати свій час, оцінка своїх можливостей, здатність брати на себе відповідальність у вирішенні конфліктних ситуацій тощо.

Висновки і перспективи подальших розробок у цьому напрямку. Отже, педагогічний супровід процесу підготовки майбутніх фахівців медичної галузі до професійної діяльності передбачає створення базової системи психолого-педагогічних і методичних знань, умінь і навичок, які дають змогу кваліфіковано вирішувати професійні проблеми та забезпечують оволодіння психолого-педагогічними закономірностями і сучасним комплексом методів, засобів та форм навчання. Педагогічний супровід дає змогу сформуванню стратегії розвитку особистості студента; визначити особистий досвід та потенційні можливості студента; сформуванню здатності бачити і вирішувати проблеми, пов'язані зі здоров'ям людей, у контексті конкретних ситуацій їхнього життя. Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо у розробленні цілісної моделі педагогічного супроводу майбутніх фахівців медичної галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Киричок І., Новгородська Ю., Шевчук М. Формування професійної відповідальності у майбутніх учителів початкових класів: педагогічні аспекти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: Педагогічні науки*. 2017. № 1–2 (50–51). С. 38–45.
2. Міщеня О., Третяк О. Сутність професійно-педагогічної відповідальності майбутнього вчителя початкової школи. *Нова педагогічна думка*. 2019. № 3 (99). С. 122–127.
3. Пономарьов О. Відповідальність в системі педагогіки добра. *Наукова школа академіка І. Зязюна в працях його соратників та учнів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Харків, 2017. С. 160–164.
4. Пономарьов О., Зінченко Л. Професійна відповідальність у спортивній педагогіці: навчальний посібник. Харків: НТУ «ХПІ»; видавець О. Мірошніченко, 2019. 200 с.
5. Рибалка В. Психологія та педагогіка праці особистості: від обдарованості дитини до майстерності дорослого: посібник. Київ: Інститут обдарованої дитини, 2014. 220 с.
6. Савчин М. Психологія відповідальної поведінки: монографія. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2008. 280 с.
7. Семененко І. Педагогічний супровід як психолого-педагогічна проблема. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. Вип. 29 (82). С. 346–351.

REFERENCES

1. Kyrychok I., Novhorodska Yu., Shevchuk M. (2017) Formuvannia profesiinoi vidpovidalnosti u maibutnykh uchyteliv pochatkovykh klasiv: pedahohichni aspekty. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka. Seriia: Pedahohichni nauky*. № 1–2 (50–51). P. 38–45 (ukr).
2. Mishchenia O., Tretiak O. (2019) Sutnist profesiino-pedahohichnoi vidpovidalnosti maibutnoho vchytelia pochatkovoï shkoly. *Nova pedahohichna dumka*. № 3 (99). P. 122–127 (ukr).
3. Ponomarov O.S. (2017) Vidpovidalnist v systemi pedahohiky dobra. *Naukova shkola akademika I. A. Ziaziuna v pratsiakh yoho soratnykiv ta uchniv: materialy Mizhn. nauk.-pr. konf.* Kharkiv. P. 160–164 (ukr).
4. Ponomarov O.S. Zinchenko L.V. (2019) Profesiina vidpovidalnist u sportyvniï pedahohitsi: navch. posibnyk. Kharkiv: NTU “KhPI”. Vydavets O. Miroshnychenko, 200 p. (ukr).
5. Rybalka V. (2014) Psykholohiia ta pedahohika pratsi osobystosti: vid obdarovanosti dytyny do maisternosti dorosloho: posibnyk / V. Rybalka. – K.: In-t obdarovanoi dytyny, 220 p. (ukr).
6. Savchyn M. (2008) Psykholohiia vidpovidalnoi povedinky: monohrafiia. Ivano-Frankivsk: Misto NV. 280 p. (ukr).
7. Semenenko I. (2013) Pedahohichniy suprovid yak psykholoho-pedahohichna problema. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitniï shkolakh*. Vyp. 29 (82). P. 346–351 (ukr).